

формотворець», мислитель наводить слова Шевченкового батька, який знав, що спадщина для малого Тараса нічого не означатиме, бо «з нього буде **або щось дуже добре або велике ледащо**». Ці відомі слова публіцист «підживлює» думкою Аристотеля, який ділив світ на звірів, що живуть нападом, та звірів, що вибирають лише втечу. Далі автор наводить Євангельську цитату, що наказує бути або гарячим, або холодним, тільки не літеплим. І висновок очевидний: «**Лише з людини великої “біологічної потенції” може вийти великий формотворець.** З літеплої – нічого крім глини. Павли виходити можуть з Савлів, не з неутральних» [1, с. 104]. Такий тип увиразнення власної позиції дозволяє крізь фокус філософії, історії, мови відтворити розуміння засадничих політичних подій.

Висновки. Тексти Дмитра Донцова політично сміливо та психологічно вмотивовано відтворюють різноманітні аспекти творення міцної української держави. Відтак великий публіцист аргументовано оперує численними мовними засобами, передусім чіткими дефініціями, умотивованими синонімами, інтелектуальними антитезами та аргументованими фразеологізмами.

Література:

1. *Донцов Д. Дух нашої давнини / Д. Донцов. – Львів–Київ : Накладом Ю. Криворучка, 2011. – 160 с.*
2. *Донцов Д. Літературна есеїстика / Д. Донцов / Відп. ред. і упорядник О. Баган. – Дрогобич: Відродження, 2009. – 688 с.*
3. *Донцов Д. Націоналізм /Д. Донцов. – Вінниця : ДП «ДКФ», 2006. – 236 с.*
4. *Донцов Д. Хрестом і мечем /Д. Донцов. – Тернопіль : Рада, 2010. – 316 с.*

Тези надіслано 27 лютого 2019 р.

Новікова Жанна Михайлівна

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ АРТ-ТЕРАПІЇ У НАДАННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ СТУДЕНТАМ ПЕРШОКУРСНИКАМ

Важливим етапом життєвого шляху людини є період студентського життя. Молода людина стає залученою в інший соціальний контекст з новими правилами, вимогами, нормами та формами поведінки. Від специфіки адаптації молоді до соціальних змін на першому курсі залежить успішність подальшого навчання, встановлення контактів з іншими студентами, викладачами,

адміністрацією вишу. Цей етап життя впливає на розвиток особистості молодшої людини, становлення професійних якостей майбутнього спеціаліста, громадянина своєї держави.

Специфічні навчальні умови призводять до необхідності зробити важливі життєві вибори. На думку Т. Титаренко [4], життєвий вибір – це трансформація життєвих смислів, процес розгортання життєвих задумів та їх структурування відповідно до визначених майбутніх перспектив .

Важливо, що адаптація у студентському віці повинна мати форму активного пристосування до нових умов навчання та студентського життя. Спираючись на власну самооцінку та уявлення про себе, відбувається, з одного боку, соціальна автономізація, що передбачає спрямування установки на себе, самоорганізацію, саморозуміння та побудову власної стратегії поведінки, стійкості у поведінці та відносинах, трансформацію власного досвіду, з іншого боку, студент стає об'єктом впливу соціального середовища [2].

Грамотно організований процес педагогічної взаємодії студента та викладачів, адекватні вимоги з боку адміністрації сприяють формуванню соціальної зрілості у студентів.

Соціальна зрілість є важливою підструктурою особистості та включає такі елементи, як інтереси, бажання, здібності до визначення цілей, формування особистісної програми, визначення домінуючих мотивів, вольові якості.

Нові умови навчання призводять до змін на різних рівнях: пізнавальному, мотиваційному, морально-вольовому. Пришвидшений темп життя, збільшення навчального навантаження призводить до підвищення як реактивної, так і особистісної тривожності, що вказує на низький рівень адаптаційних можливостей, наявність, або відсутності особистісної тривоги, визначає рівень адаптивності людини у соціальному середовищі.

На основі проведеного дослідження рівня особистісної та реактивної тривожності серед студентів першокурсників-психологів одним з важливих факторів, який впливає на підвищення рівня тривожності було визначено форму навчання студентів. Студенти, які навчаються на державній формі навчання мали високий та дуже високий рівень як особистісної, так і реактивної тривожності, у порівнянні зі студентами, які навчаються на контрактній формі навчання. Можна припустити, що підвищена мотивація на отримання гарної оцінки, страх зниження рейтингу та втрата стипендії стають негативним фактором у адаптації студентів на перших місяцях навчання.

Основні напрямки діяльності психолога у процесі соціально-психологічного супроводження першокурсників: соціально-психологічна адаптація – процес включення першокурсника у колектив, засвоєння їм форм та норм поведінки у колективі; психодіагностика і розвиток особистості; розробка індивідуальних планів виховання та розвитку; навчання студентів методам

емоційної та вольової регуляції; сприяння стійкої професійної мотивації; психологічне консультування і корекція професійного і особистісного розвитку студентів; проведення тренінгів спрямованих на роботу з негативними емоціями, формування вміння контролювати негативні емоційні стани.

Однією з ефективних форм роботи зі студентами першокурсниками на сучасному етапі розвитку практичної психології стають різні напрямки арт-терапії. «Арт-терапія» – це сукупність видів мистецтва, які використовуються як у психокорекції, так і як власний метод або комплекс методик.

Арт-терапія включає такі форми терапії, як бібліотерапія, вокалотерапія, драма терапія, ізотерапія, імаготерапія, музотерапія тощо. Е. Тарарина [3] виділяє однією з важливих функцій арт-терапії – гуманістичну функцію, мета якої – розвиток збалансованої особистості, як може утримувати рівновагу між полярностями: любов – ненависть, слабкість – сила, усамітнення – близькість, кооперація – змагання, залежність – не залежність, домінування – підпорядкування, надія – відчай.

Доречність використання гуманістичної арт-терапії зі студентами першокурсниками з метою активної адаптації виходить з її основних задач, а саме: розширення горизонту особистості, підтримка цілісності життя, досягнення справжньої індивідуалізації, рух від автономності до близькості у міжособистісних зв'язках, формування базових життєвих цілей, визначення справжніх перспектив у життєвому просторі, адекватне прийняття внутрішніх життєвих криз, використання емпатії и інтуїції [1].

Перевага арт-терапії є у тому, що арт-терапія не має вікових обмежень; є засобом невербального спілкування, що надає можливість висловлювати свої переживання, з іншого боку подивитися на свою життєву ситуацію, знайти нові шляхи вирішення; арт-терапія носить «інсайтовий» характер, передбачає атмосферу довіри, уваги до зовнішнього світу людини; викликає позитивні емоції, формує активну життєву позицію; мобілізує творчість.

Використання різних форм арт-терапії впливає на розвиток особистості студента, як на внутрішньо особистісному рівні, так і у сфері міжособистісного спілкування: усвідомлення проблем та способів їх вирішення, формування позитивної установки, формування адекватної самооцінки, індивідуального образу цілі та шляхів її досягнення, емпатії до переживань, станів та інтересів інших людей, вміння вирішення конфліктів, усвідомлення та подолання дезадаптивних форм поведінки.

Відтак, арт-терапія, як метод художньої терапії, спрямований на корекцію емоційно, вольової, когнітивної, комунікативної сфери, все частіше використовується як інструмент надання психологічної допомоги студентам. Особливо результативним є використання арт-терапії у надання психологічної допомоги студентам-першокурсникам. Виходячи з того, що студенти-першокурсники

проходять період складної адаптації, арт-терапія на цьому етапі стає допоміжним засобом у процесі активної соціалізації, адаптації до нових умов навчання, корекції та регуляції поведінки. Використання методів арт-терапії серед студентів-першокурсників сприяє особистісному розвитку студента та розвитку його творчого потенціалу.

Література:

1. *Калиш И. В. Арт-терапия в системе методов психологического консультирования студентов / И. В. Калиш. // Системная психология и социология. – 2014. – №1(9). – С. 100–109.*
2. *Новікова Ж. М. Автобіографічний наратив як спосіб підвищення стресостійкості у студентів вищих навчальних закладів / Ж. М. Новікова. // Вісник ОНУ. Серія: Психологія. – 2018. – №1 (47). – С. 81–89.*
3. *Тарарина Е. В. «Практикум по арт-терапии : шкатулка мастера : науч.-метод, пособ. / Е. В. Тарарина Е. – К. : АСТАМИР-В, 2016. »: Астамир-В; Киев; 2016. – 180 с.*
4. *Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. Начальний посібник / Т. М. Титаренко. – Київ : Каравела, 2013. – 372 с. – (2).*

Озерський Ігор Володимирович

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПРАВНИЧОЇ МЕДІАЦІЇ

Вивченню правової природи інституту «медіації» приділили свою увагу низка вчених та практиків (А. Анцупова, Є. Борисової, В. Жмудь, Я. Любченко, Ю. Михальського, Г. Огречук, Т. Подковенко, Ю. Притики, О. Спектор та ін.). Однак, не дивлячись на велику кількість досліджень з проблем медіації в правничій сфері, лишаються фрагментарно дослідженими питання реалізації альтернативних методів вирішення спору з урахуванням їх психологічного тла. Проведення процедури медіації, особливо у комплексних провадженнях, як слушно заявив суддя-медіатор м. Гамбург Ф. Мемель, є доцільним, коли сторони фактично ведуть спір за розв'язання тривалих у часі, емоційно-особистісних конфліктів, які стоять за правовим спором [1].

За цих міркувань, медіатор має бути знаним фахівцем із предмета спору та неабияким психологом, якому під силу поновити нормальні взаємини між конфліктуючими та налагодити взаємодію [2, с. 92]. Нами підтримується висловлена в науці позиція, що скептично оцінює професійних юристів як медіаторів, оскільки вважається, що юрист наділений здатністю, звичкою і